

[Landbrugsministeren.]

af problemerne i forbindelse med generationsskiftet i landbruget.

Da der efter ændringen i 1971 ikke har været særlige problemer med hensyn til lovens virkning og administration, foreslås lovens revision udsat i 1 år.

Jeg tillader mig at anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Jeg tillader mig herved for det høje ting at fremsætte forslag til lov om uddannelse af maskinister og maskinmestre.

Den nuværende uddannelse af maskinister og maskinmestre er fastlagt i lov nr. 210 af 7. juni 1958 om eksaminer for skibsmaskinmestre m. m.

Efter loven af 1958 er uddannelserne opdelt i maskinistuddannelsen, maskinmesteruddannelsen og uddannelsen til udvidet maskinmestereksamen, idet det i loven nøje er fastsat, hvilke fag der skal undervises i inden for de nævnte uddannelser.

Siden loven af 1958 blev vedtaget, er der sket en betydelig teknisk udvikling såvel i skibene som i tekniske installationer på landjorden. Denne tekniske udvikling omfatter dels indførelse af avanceret elektronisk udstyr, dels opførelse af anlæg og bygning af skibe, hvis størrelse og udstyr ikke kendtes for blot få år siden. Endvidere er der stillet stærkt øgede krav til besætningernes og skibenes sikkerhed.

Denne udvikling samt den kendsgerning, at det i en årrække har været vanskeligt at tilfredsstille kravene til og behovet for kvalificerede maskinofficerer, var baggrunden for, at der i 1967 blev nedsat et udvalg med den opgave at tage maskinist- og maskinmesteruddannelsen op til overvejelse. I udvalget var bl. a. interesserede arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer repræsenteret.

Udvalget har foretaget en gennemgang og vurdering af de nuværende uddannelser og har foreslået en trinvis opbygning af de 3 uddannelser samt indførelse af nye fag, bl. a. obligatorisk undervisning i brandbæmpelse, arbejdsledelse m. fl. samt en ændring af de praktiske og teoretiske adgangsbetingelser til uddannelsen.

I loven af 1958 kræves det med hensyn til den praktiske uddannelse, at den, der ønsker at indstille sig til maskinist- eller ma-

skinmestereksamen, skal have arbejdet mindst et år ved maskinarbejde på et godkendt værksted og have bestået svendepøve i maskinarbejderbranchen, idet der dog i lovens § 5, stk. 2, og § 6 er hjemmel til at dispensere.

Det har vist sig, at en meget stor del af de uddannelsessøgende har måttet indhente dispensation for at blive optaget på skolerne, og der er i de sidste år gennemført en forsøgsuddannelse, som nu gennemgås af ca. 1/3 i stedet for lærlinguddannelsen.

I det lovforslag, som jeg hermed fremsætter, er der foreslået en generel hjemmel for ministeren til at fastsætte såvel de teoretiske som de praktiske adgangskrav til maskinmesterskolerne, der må tilpasses både de krav, der stilles til selve uddannelsen, og den udvikling, der gennemføres inden for uddannelserne i øvrigt.

Maskinistuddannelsen og maskinmesteruddannelsen er efter den gældende lov to særskilte uddannelser, og der er ikke en naturlig overgangsmulighed fra den ene uddannelse til den anden. Dertil kommer, at der har vist sig behov for en anden fagsammensætning end den, der er fastsat i den gældende lov.

Den nu foreslåede ordning vil betyde, at elever, der har gennemgået maskinistuddannelsen, kan tage arbejde i erhvervet i stillinger, som denne uddannelse giver adgang til, eller kan fortsætte i maskinmesteruddannelsen. Maskinistuddannelsen bliver herefter en 1. del af den samlede maskinist- og maskinmesteruddannelse.

Uddannelsestiden til maskinisteksamen er beregnet til 1/2 år, og herefter vil det normalt vare 1 1/2 år at gennemgå maskinmesteruddannelsen. Uddannelsestiden til udvidet maskinmestereksamen vil som hidtil blive 1 år.

Den nuværende undervisningstid for selve maskinmesteruddannelsen er 1 1/2 år, og den samlede undervisningstid forlænges således efter forslaget med 1/2 år. Da over halvdelen af eleverne imidlertid har bestået maskinisteksamen inden optagelse på maskinmesterskolen og ca. halvdelen har gennemgået 1/2 års aspirantkursus, vil forslaget ikke medføre merudgifter af betydning.

Med disse bemærkninger anbefaler jeg lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

[Undervisningsministeren.]

Jeg tillader mig endvidere for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser*.

Med den opgave at foretage en gennemgang af de gældende bestemmelser om de unges faglige uddannelser og at udarbejde udkast til ændringer i den nuværende uddannelsesstruktur for de faglige grunduddannelser inden for industri, håndværk og handels- og kontorområdet nedsatte den daværende regering i juni 1967 et udvalg. Det forudsattes i kommissoriet, at forslagene fra udvalget ville blive forelagt de interesserede organisationer, råd og udvalg, ligesom forslagene, i det omfang det måtte anses for hensigtsmæssigt, ville blive søgt gennemført løbende, eventuelt i form af forsøgsundervisning.

Selve udvalgsarbejdet, der har været meget omfattende, er for en stor dels vedkommende udført i specielle udvalg og grupper. Et særligt udvalg har således udarbejdet det lovforslag, som jeg hermed forelægger.

Udvalget vedrørende de faglige uddannelser har foretaget en kritisk gennemgang og vurdering af de nuværende lærlingeuddannelser og af opbygningen af det nuværende uddannelsessystem som helhed.

Lærlingeuddannelsernes nuværende struktur medfører, at de unge for tidligt og ofte uden at have en realistisk baggrund skal vælge en faglig uddannelse. Erhvervsvalget træffes allerede ved indgåelse af læreforholdet, uden at de unge har haft en reel mulighed for at vurdere konsekvenserne af valget.

Under uddannelsesforløbet er der efter den nuværende ordning ringe eller ingen mulighed for overgang til andre uddannelser på en sådan måde, at det allerede lærte kan indgå som en del af den nye uddannelse. De unge båses således allerede fra begyndelsen ind i ret snævre uddannelses- og erhvervs-mæssige rammer.

Aftalen om lærlingeuddannelsen stiftes i dag med en læremester, og dette system kan i visse tilfælde give en vilkårlig rekruttering og kan bl. a. medføre en skæv geografisk fordeling.

Koordinering mellem uddannelsen på virksomhederne og på skolerne er ikke altid tilstrækkelig, og der mangler i visse tilfælde

en tilstrækkelig planlægning af og instruktion om oplæring i virksomheden. Dertil kommer, at hele den tekniske og strukturelle udvikling har medført en stigende specialisering inden for erhvervsvirksomhederne, og dette har medført, at den enkelte virksomhed kan have vanskelighed ved at give en tilstrækkelig afrundet uddannelse, således at den uddannelse, som lærlingen får, bliver for fagligt specialiseret.

Som lærlingeuddannelsen er i dag, tages der ikke tilstrækkeligt hensyn til den enkeltes planer om erhvervsbeskæftigelse eller ønske om videreuddannelse.

En del af kritikken retter sig mod hele uddannelsessystemet set under ét. Der er for ringe sammenhæng og fleksibilitet i uddannelsessystemet, og dette medvirker til, at der generelt set er for få uddannelsesmuligheder for de unge, der har gennemgået en erhvervs-mæssig uddannelse. De normale adgangsveje til videregående uddannelser er ofte, af historiske grunde gjort betinget af bestemte eksamener. Dette gør lærlingeuddannelserne mindre tillokkende for de unge, og et sådant system kan ikke opretholdes i et samfund, der stiler mod og har behov for, at alle unge får de samme videreuddannelsesmuligheder.

Udvalget peger på nødvendigheden af, at de faglige grunduddannelser kan ændres bl. a. på grundlag af de resultater, som fremkommer i forbindelse med det videre planlægningsarbejde og gennemførelsen af forsøgsundervisningen. Efter de principper og modeller, der er opstillet, foreslår udvalget derfor, at der søges hjemmel til fortsættelse og udbygning af forsøgsuddannelserne, inden der fastlægges en mere permanent ordning for den faglige uddannelse.

Jeg er enig med udvalget i nødvendigheden af at gennemføre yderligere forsøg inden for dette store område, således at man bl. a. på denne måde kan indhøste erfaringer, og det lovforslag, som jeg fremlægger, er derfor et forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser. Efter forslaget kan loven tages op til revision i folketingsåret 1975-76.

Forslaget bygger på folketingets beslutning af 30. maj 1969 om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser, hvorefter der efter en 9-årig grundskole bl. a. skal være adgang til faglig grunduddannelse.

Forsøgsuddannelserne opbygges som et